



ГОЛОВНІ ФАКТИ ПРО ЄВРОПЕЙСКУ РЕФОРМУ СИСТЕМИ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ

Порівняйте, які зміни пропонує
Міністерство юстиції,
а які - професійна спільнота
і громадськість



АПВУ

АСОЦІАЦІЯ
ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ
УКРАЇНИ

Цю публікацію зроблено в рамках Проєкту ЄС «Право-Justice» та за фінансової підтримки Європейського Союзу. Її зміст є відповідальністю Асоціації приватних виконавців і не обов'язково відображає офіційну позицію Європейського Союзу.



← ПРОЕКТ ФІНАНСУЄТЬСЯ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ



ПРАВО-JUSTICE

Зміст

8 критеріїв європейської реформи в сфері виконання.....	4
1. Відповідність інтересам суспільства	5
2. Системність вирішення проблеми.....	6
3. Ефективність державних послуг.....	8
4. Зменшення державної монополії	10
5. Автоматизація виконавчого провадження.....	12
6. Соціальна орієнтованість.....	13
7. Врахування світової практики	14
8. Узгодженість з європейськими інституціями	15
Для тих, хто хоче більше розібратися.....	16
Погіршення, в порівнянні з чинним законодавством.....	16
Які принципові питання потрібно вирішити.....	16
Що обов'язково треба додати	17

8

КРИТЕРІЇВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ РЕФОРМИ В СФЕРІ ВИКОНАННЯ

На розгляд комітетів Верховної Ради надійшли законопроєкти щодо змін у сфері примусового виконання судових рішень.

ЩО ПІДТРИМАТИ – ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПАКЕТ ЧИ ЗАКОНОПРОЄКТ, ПІДГОТОВЛЕНИЙ В МІНЮСТІ?

Цей буклет представляє головні критерії, які допоможуть визначитися.

№3609 від 05.06.2020

Проєкт Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо примусового виконання судових рішень і рішень інших органів

Підготовлений фахівцями
Державної виконавчої служби
Міністерства юстиції України

[Посилання на документ](#)

Європейський пакет законопроєктів щодо виконавчого провадження від 23.06.2020:

- ▶ Про виконавче провадження (№3726, головний законопроєкт пакету);
- ▶ Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо захисту державних і приватних виконавців (№3727);
- ▶ Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо розширення повноважень державних і приватних виконавців (№3728);
- ▶ Про внесення змін до Митного кодексу України щодо розширення повноважень приватних виконавців (№3729).

Розроблялися за підтримки Проєкту Європейського Союзу «Право-Justice».

Зареєстровані народними депутатами
Тарасом Тарасенком і Сергієм Демченком.

[Посилання на документ](#)
(головний законопроєкт)

1

ВІДПОВІДНІСТЬ ІНТЕРЕСАМ СУСПІЛЬСТВА

УЧАСНИКИ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ І ГРОМАДСЬКІСТЬ ПІДТРИМУЮТЬ ЗАКОНОПРОЄКТ №3726 «ПРО ВИКОНАВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ».

Європейський пакет законопроектів розроблявся за підтримки Проекту Європейського Союзу «Право-Justice» із залученням вітчизняних та зарубіжних експертів, науковців, професійної спільноти, представників бізнес-організацій та банків. Прозора атмосфера розробки обумовила високий ступінь суспільної довіри до європейських законопроектів.

Європейські законопроекти враховують позиції таких сторін:

- Проект Європейського Союзу «Право-Justice»;
- Асоціація приватних виконавців України;
- Програма Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Нове правосуддя»;
- Американська торговельна палата;
- Рада бізнес-омбудсмена;
- Незалежна асоціація банків України;
- Асоціація правників України.

Законопроект Мініюсту розроблявся у непрозорий та закритий спосіб профільними посадовцями, фактично – самою Державною виконавчою службою. Документ вже розкритикували громадські об'єднання підприємців та професійна спільнота.

До речі, чинний Закон України «Про виконавче провадження» передбачає залучення Асоціації приватних виконавців України до розробки нормативно-правових актів, що стосуються їх професійної діяльності.

Незважаючи на це, змістовного діалогу щодо законодавчих змін з Асоціацією приватних виконавців України не склалося. А в своєму законопроекті Мінюст взагалі хоче скасувати норму про необхідність залучення професійної спільноти.

2

СИСТЕМНІСТЬ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ

*ЗАКОНОПРОЄКТ, РОЗРОБЛЕНИЙ В МІНІСТЕРСТВІ
ЮСТИЦІЇ, НЕ ВІДПОВІДАЄ НА КЛЮЧОВЕ ПИТАННЯ:
ЯК ПІДНЯТИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО РІВНЯ МІЗЕРНИЙ
НИНІ ВІДСОТОК БОРГІВ, ЯКІ СТЯГУЮТЬСЯ
ЗА РІШЕННЯМИ СУДІВ В УКРАЇНІ.*

798,6

млрд грн

20,7 млрд грн

2,6%

стягнуто на користь
позивачів

У 2019 році примусовому виконанню підлягало боргів на загальну суму майже у 798,6 млрд грн. Але стягнуто на користь позивачів лише близько 20,7 млрд грн, тобто 2,6%.

Значна частина невиконаного боргу припадає на державний сектор. Лише щодо державних підприємств налічується понад 47 000 рішень судів, за якими стягненню підлягає боргів на загальну суму 50,9 млрд грн.

Європейський суд з прав людини вбачає «структурне порушення прав людини» в неспроможності держави забезпечити виконання судових рішень на користь своїх громадян (справи Іванов, Бурмич та інші проти України).

<https://rm.coe.int/report-mission-to-ukraine-ukr/16808f255a>

Невиконання судових рішень є найбільш поширеним предметом скарг проти України до Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) і становить понад 50% від

загальної кількості виявлених ЄСПЛ порушень.



Офіційні рекомендації Ради Європи містять вимогу забезпечити незалежність виконавчої служби від державного апарату як передумову більш ефективної виконавчої системи.

<https://rm.coe.int/2nd-execution-forum-conclusions-recommendations-2019/16809ccd1b>

Європейські законопроекти пропонують системне вирішення проблеми невиконання судових рішень:

1

Зрівняти процесуальні статуси приватних і державних виконавців.

2

Дозволити приватним виконавцям виконувати судові рішення щодо державних підприємств, державних органів, їх посадових осіб.

3

Запровадження стимулів для добровільного та своєчасного виконання боржниками своїх зобов'язань.

3

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ ПОСЛУГ

СПРАВЕДЛИВИЙ СУД - ЦЕ ОДНЕ З СНОВОПОЛОЖНИХ ПРАВ, ЯКЕ ВІДПОВІДАЛЬНА ДЕРЖАВА ГАРАНТУЄ ГРОМАДЯНАМ. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПАКЕТ ПЕРЕДБАЧАЄ ІНСТРУМЕНТИ, ЯКІ СУТТЄВО ПІДВИЩАТЬ РІВЕНЬ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ СУДУ, ЗОКРЕМА ЗА РАХУНОК РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ ПРИВАТНОГО ВИКОНАННЯ.

Звичайні державні виконавці отримують 5 000 – 6 000 грн/міс, старший державний виконавець – 7 000 – 8 000 грн/міс, головний державний виконавець – 8 000 – 9 000 грн/міс.

коштів, зібраних його підлеглими у разі успішних виконавчих дій.

Виглядає як піраміда. Але щось у цій піраміді не спрацьовує.

Також державні виконавці отримують 2% стягнутої суми чи вартості майна боржника, але не більше 200 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб (2 102 грн станом на сьогодні).

У 2016 році в Україні було створено змішану систему виконання судових рішень, яка передбачає діяльність державних і приватних виконавців. За 3 роки існування приватні виконавці довели свою ефективність. Наприклад, у 2019 році 213 приватних виконавців реалізували майна більше, ніж

Начальник територіального управління ДВС отримує 0,5%



4 472 державні виконавці (754,8 млн грн проти 725,4 млн грн).

Взагалі, за показником стягнених боргів приватний виконавець демонструє ефективність в 5,3 рази більшу, ніж його колега з Державної виконавчої служби. Торік приватні виконавці стягнули 4 млрд грн, а вся ДВС – 16 млрд грн.

Європейський пакет створює умови для розвитку ефективного приватного виконання. Він пропонує дозволити приватним виконавцям виконувати судові рішення щодо державних підприємств, стягнення адміністративних штрафів тощо.

Це найкращий спосіб досягти результатів у вирішенні проблеми хронічного невиконання судових рішень державою, як свідчить досвід сусідніх країн-членів Ради Європи, де запроваджено

системи приватного виконання – країни Балтії, Польща, Болгарія. Там не зафіксовано системних проблем із виконанням судових рішень та рішень інших органів.

4

ЗМЕНШЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОНОПОЛІЇ

***ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПАКЕТ ЗАКОНОПРОЄКТІВ
ВСТАНОВЛЮЄ ЧЕСНУ КОНКУРЕНЦІЮ МІЖ
ДЕРЖАВНИМИ І ПРИВАТНИМИ ВИКОНАВЦЯМИ,
ЩО ЗБІЛЬШИТЬ ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОНАННЯ.***

Незважаючи на те, що в Україні декларується існування повноцінної змішаної системи виконання, державні виконавці перебувають у привілейованому становищі у порівнянні з приватними. Міністерство юстиції, структурним підрозділом якого є Департамент державної виконавчої служби України, саме визначає правила, працює за ними, контролює їх дотримання.

ДВС є зацікавленою стороною. Вона займається виконанням судових рішень, отримує за це матеріальну винагороду та бюджетне фінансування. Державні виконавці мають право виконувати на 11 типів виконавчих документів більше, ніж приватні виконавці. Крім того, ДВС виконує контролюючу функцію, шляхом участі працівників Державної виконавчої служби

у перевірках приватних виконавців.

Приватні виконавці перебувають під пильним наглядом Мініюсту, зокрема через дисциплінарну процедуру. Причому, коли до працівників ДВС застосовують дисциплінарні заходи за невиконання рішень, приватні виконавці притягаються до дисциплінарної відповідальності з абсолютно протилежної причини – а саме за те, що вони сумлінно виконують судові рішення та стягують кошти з боржника. Майже завжди дисциплінарні справи проти ПВ порушуються на вимогу впливового боржника, якому довелося заплатити через активного приватного виконавця.

Іде мова про монополію, але не природню, а штучно створену

і неефективну. Проєкт закону №3609 посилює цю монополію шляхом збільшення контролю за приватними виконавцями, зниження конкуренції на користь Державної виконавчої служби, зменшення повноважень професійного самоврядування приватних виконавців.

У таких умовах не може бути жодної справедливої конкуренції між приватними виконавцями та Державною виконавчою службою.

Діяльність приватних виконавців має бути відповідним чином відокремлена від державного органу, щоб забезпечити повноцінне використання потенціалу незалежної професії на користь громадян та бізнесу в Україні. Саме це пропонує європейський законопроєкт №3726.

5

АВТОМАТИЗАЦІЯ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ

НА ВІДМІНУ ВІД ЗАКОНОПРОЄКТУ МІНЮСТУ, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПАКЕТ ЗАПРОВАДЖУЄ РЕАЛЬНУ АВТОМАТИЗАЦІЮ ПРОЦЕСІВ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Міністерство юстиції просуває свій законопроект як спосіб автоматизації виконавчого провадження. Ідеться про поширення інститутів автоматизованого арешту та стягнення коштів на всі категорії виконавчих проваджень. Наразі такі інститути розповсюджуються лише на виконавчі провадження про стягнення аліментів і діють лише у двох з більш ніж 70 банків в Україні.

Європейський пакет законопроектів, окрім зазначених вище інститутів автоматизованого арешту та стягнення коштів, передбачає також удосконалення Автоматизованої системи

виконавчих проваджень (АСВП).

Європейський пакет надасть можливість реалізовувати майно, на яке накладено стягнення, не лише через електронну платформу ДП «СЕТАМ», а й інші електронні платформи.

Європейські законопроекти також запровадять реальну автоматизацію кваліфікаційних іспитів кандидатів у приватні виконавці та оцінку їх результатів, що забезпечить прозорість і виключить людський фактор.

6

СОЦІАЛЬНА ОРІЄНТОВАНІСТЬ

ЗАКОНОПРОЄКТ МІНЮСТУ ІГНОРУЄ СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ АВТОМАТИЗАЦІЇ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ.

Обидві ініціативи впроваджують норми щодо автоматичного арешту коштів на банківських рахунках. Це має збільшити швидкість виконання. Але з цим пов'язані соціальні ризики. Вже зараз недосконалість законодавства призводить до того, що порушуються соціальні права вразливих верств населення, зокрема під час блокування усіх коштів на банківських рахунках боржників без урахування статусу платежів, які надходять на ці рахунки.

На відміну від законопроєкту Мініюсту, європейські законопроєкти поруч із заходами, спрямованими на ефективність, запроваджують і соціальні гарантії для боржників. Визначається

мінімальний розмір коштів, на які не може бути накладено арешт, для залишення боржнику засобів для існування. Також впроваджуються запобіжники щодо подвійного стягнення коштів, зокрема у випадку стягнення боргу з боржника за місцем його роботи, отримання пенсії, стипендії чи інших платежів.

Європейський пакет запроваджує економічні стимули для виконання позовів із незначними сумами. Впроваджується мінімальна винагорода для виконавця. Це зробить виконання доступним для всіх громадян України, незалежно від розміру суми, яка підлягає стягненню за рішенням суду.

7

ВРАХУВАННЯ СВІТОВОЇ ПРАКТИКИ

ПРИВАТНЕ ВИКОНАННЯ НЕ Є НОВИМ ІНСТИТУТОМ. ЦЕ УСТАЛЕНА І ЕФЕКТИВНА ЄВРОПЕЙСЬКА ПРАКТИКА. ПРИВАТНЕ ВИКОНАННЯ ШИРОКО РОЗВИНЕНЕ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ. ЗАКОНОПРОЄКТИ, СХВАЛЕНІ ПРОФЕСІЙНОЮ СПІЛЬНОТОЮ, ВІДПОВІДАЮТЬ ЄВРОПЕЙСЬКИМ ТЕНДЕНЦІЯМ.

**В 23 КРАЇНАХ
ЄС ДІЮТЬ АБО
ПОВНІСТЮ
ПРИВАТНІ,
АБО ЗМІШАНІ
СИСТЕМИ**

В 17 країнах Європейського Союзу діють або повністю приватні, або змішані системи, де працюють і державні, і приватні виконавці.

Всі нові члени Європейського Союзу мають або повністю приватні, або змішані системи виконання судових рішень.

В усіх змішаних системах приватні виконавці мають однакові з державними виконавцями повноваження. І державні, і приватні виконавці мають право стягувати борги з усіх боржників на користь усіх кредиторів. Це те, що пропонують європейські законопроєкти і що відсутнє у проєкті закону №3609.

8

УЗГОДЖЕНІСТЬ З ЄВРОПЕЙСЬКИМИ ІНСТИТУЦІЯМИ

***ЄВРОПЕЙСЬКІ СТРУКТУРИ ПІДТРИМУЮТЬ
ЗМІНИ, ЯКІ СПРЯМОВАНІ НА ФОРМУВАННЯ
ЄВРОПЕЙСЬКИХ ІНСТИТУЦІЙ, А НЕ НА ЗАХИСТ
ВУЗЬКОКОРПОРАТИВНИХ ІНТЕРЕСІВ.***

ЄС стурбований проблемами у системі правосуддя, пов'язаними із виконанням судових рішень. З року в рік системно порушуються ключові європейські цінності – верховенство права та доступ до правосуддя в Україні. Рада Європи вважає, що невиконання державою судових рішень на користь громадян в Україні носить системний характер, що вимагає системних і структурних рішень.

Єврокомісію цікавить розвиток економіки, інвестиційний клімат, прозорість приватизації та створення європейських ринкових інституцій, які дадуть можливість Україні інтегруватися в Європейський Союз економічно.

Тим часом не виконуються зобов'язання, які брала на себе Україна щодо реформ у сфері юстиції. Так і не був прийнятий проєкт Національної стратегії імплементації загальних заходів щодо виконання експериментального рішення у справах Іванова, Бурмича та інших проти України в Європейському суді з прав людини. Не існує чіткої подальшої стратегії з чітко визначеними результатами, часовими рамками та дорожньою картою.

Європа підтримує ініціативу, яка системно вирішує проблему невиконання судових рішень в Україні, а отже, законопроєкти №№3726, 3727, 3728, 3729.

ДЛЯ ТИХ, ХТО ХОЧЕ БІЛЬШЕ РОЗІБРАТИСЯ

Проект закону №3609 не вирішує нагальні проблеми виконавчого провадження та погіршує умови діяльності приватних виконавців.

ПОГІРШЕННЯ, В ПОРІВНЯННІ З ЧИННИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ

- ▶ Асоціація приватних виконавців позбавляється права погоджувати проекти нормативно-правових актів;
- ▶ Скасовується норма щодо об'єму позапланових перевірок приватних виконавців, які, відповідно до чинних норм, можна проводити лише з питань, що стали предметом для проведення перевірки;
- ▶ Питання, які були предметом перевірки приватного виконавця, зможуть перевірятися повторно (в умовах чинного закону - ні);

- ▶ Рішення Дисциплінарної комісії можна буде оскаржити у суді лише з формальних підстав;
- ▶ Скасовується догана як вид дисциплінарного стягнення. Основними видами стягнення стануть зупинення діяльності до 6 місяців або припинення діяльності (*позбавлення свідцтва на право здійснення діяльності приватного виконавця*).

ЯКІ ПРИНЦИПОВІ ПИТАННЯ ПОТРІБНО ВИРІШИТИ

- ▶ Дискреційний контроль приватних та державних виконавців з боку Мінюсту;
- ▶ Конфлікт інтересів між Державною виконавчою службою та приватними виконавцями (зокрема, коли перевірки приватних виконавців здійснюють працівники Державної виконавчої служби).

ЩО ОБОВ'ЯЗКОВО ТРЕБА ДОДАТИ

- ▶ Соціально-економічні інструменти:
 - ▶ Стимули для боржника для добровільного виконання зобов'язань;
 - ▶ Запобіжники, які зроблять не вигідним уникання виконання рішення;
 - ▶ Соціальні гарантії у системі арешту та списання коштів на банківських рахунках боржників.
- ▶ Зрівняння процесуальних статусів приватних і державних виконавців:
 - ▶ Розширення повноважень приватних виконавців, що дозволить їм виконувати рішення проти держави та державних органів, включно з державними підприємствами і, навпаки, стягувати на користь держави;
 - ▶ Розширення повноважень помічників приватних виконавців, що дозволило б їм виконувати окремі виконавчі дії або передати їм окремі повноваження приватних виконавців;
- ▶ Дозвіл включати державні органи та органи місцевого самоуправління до Реєстру боржників, оскільки вони є найбільш значимими структурними боржниками.
- ▶ Дисциплінарний контроль:
 - ▶ Прозора та послідовна процедура дисциплінарного розгляду;
 - ▶ Незалежність приватних виконавців;
 - ▶ Вичерпний перелік питань, на підставі яких сторони можуть звертатися до суду щодо рішень, дій або бездіяльності приватного виконавця.
- ▶ Доступ до професії:
 - ▶ Передача функції навчання з початкової підготовки та підвищення кваліфікації приватних виконавців з відання МЮ до самоврядування приватних виконавців;
 - ▶ Прозорі процедури складання автоматизованого кваліфікаційного іспиту.

ПІДТРИМАЙТЕ ЄВРОПЕЙСЬКУ РЕФОРМУ В СФЕРІ ЮСТИЦІЇ!

**УКРАЇНА ПОТРЕБУЄ СПРАВЖНЬОЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ
РЕФОРМИ, А НЕ ЗАКОНОПРОЄКТУ, ЯКИЙ ВІДОБРАЖАЄ
ВУЗЬКІ КОРПОРАТИВНІ ІНТЕРЕСИ!**



Читайте:

**«5 кроків до ефективного виконання судових рішень»
Концептуальні засади законопроекту
«Про виконавче провадження» (№3726)**

ЗАЛУЧАЙТЕ КОЛЕГ І ПАРТНЕРІВ!

Чим більше голосів і думок ми зберемо,
тим кращою буде наша спільна реформа –
реформа системи виконання судових рішень
в Україні!

#ПравоНаВиконання